

— a maga módján — becsülendő emberi módon lázad, de lázadozása mit sem ér, ha egy, a minden emberi cselekedet hiábavalóságát hirdető filozófiát tett magáévá: „...tehet az ember akármit, bárhog is erőlködik, mindig oda jut vissza, ahonnan elindult; a föld, a kövek, a távolságok, a végtelen tér iszonyú mozdulatlanságából nem szabadulhat ki, és akik azt hiszik, hogy kiszabadultak, azok csak különféle hazugságokkal áztatják magukat...” Remélem, nem sértek meg senkit (még az írók sem!), amikor bevallom: a könyvet egyszerűen unalmasnak tartom.

Szerencsére nem mindenki látja olyan sivárnak és reménytelennek a valóságot, mint Lugossy Gyula. Az antológia két írása kifejezetten groteszk, illetve humoros látásmódot mutat — nem hibák nélkül. Ungváry Rudolfnál a groteszk csak a novella végén bukkan elő, addig: olcsó szellemeskedésre épülő kávéházi beszélgetés. Vámos Miklós pedig mintha a végső konklúzió levonásával maradna adós, s egy általánosító, közhelyszerű utalással zárja a novellát.

Felnőttproblémák gyerekvilágban. Vámos írása mellett Bereczky László is innen meríti témáját. Ki hogyan cselekszik akkor, amikor a hatalom jelképe — ez esetben az igazgatói iroda kulcsa — a markába kerül? A reagálás módja minden esetben ugyanaz: a hatalommal való visszaélés, az elfojtott uralkodásvágy kitörése. (Vö. Görgey Gábor sikeres darabja: *Komámasszony, hol a stukker?*) Különösebben nem jelentős, az összképben nem jellemző írás a Tóth Bálinté, a másik, saját nemzedékétől elszakadt íróé.

Talán az eddigiek is érzékeltetik az említett prózairók különbözőségét, valamint azt, hogy ezek az írók a közös érintkezési pontok ellenére is heterogén csoportosulásnak látszanak. Tévedés ne essék, nem a „formaruhát” kérjük számon, hanem a nemzedékké tevő, valódi összetartó erőt. Lesz-e ilyen erő? — nem tudjuk. A jövőt illetően Dobai Pétert idézzük inkább: „Most már csak az a hosszú tortúra van hátra, amikor a valóság lassan a helyébe lép azoknak a szavaknak, amelyekkel megpróbáltuk kifejezni.” (*Magvető Könyvkiadó, 1971.*)

OLASZ SÁNDOR

HORVÁTH DEZSŐ: VIRÁGZÁS